
Lesson Learned from Online Teaching in the New Normal era of Lecturers at Ubon Ratchathani University

Pawena Limpiteeprakan*

Ph.D. (Engineering and Technology), Assistant Professor

Public Health Sub-division, College of Medicine and Public Health, Ubon Ratchathani University

Niyom Junnual

Dr.P.H. (Public Health), Assistant Professor

Public Health Sub-division, College of Medicine and Public Health, Ubon Ratchathani University

Thitima Saenrueang

Ph.D. (Epidemiology and Biostatistics), Lecturer

Public Health Sub-division, College of Medicine and Public Health, Ubon Ratchathani University

Kanjana Pangjit

D.Sc. (Biochemistry), Assistant Professor

Medicine Sub-division, College of Medicine and Public Health, Ubon Ratchathani University

*Corresponding author: pawena.l@ubu.ac.th

Received: April 11, 2023/ **Revised:** November 3, 2023/ **Accepted:** November 10, 2023

Abstract

This research is a cross-sectional descriptive study to examine the online teaching practices of professors at Ubon Ratchathani University. The study was conducted during the COVID-19 outbreak in 2019. The sample group comprised 15 teachers categorized by subject group. These teachers were purposively selected based on their status as full-time lecturers at Ubon Ratchathani University who delivered online teaching during the first semester of 2020. Data collection involved questionnaires and semi-structured interviews following the CIPP model between March and April 2021. The data collected were analyzed using content analysis. The study found that the suitable online teaching format for current learners is live online teaching using programs such as Google Meet, Zoom, and MS Teams. These programs enable teaching and recording video clips, which is beneficial for learners to review the content at their convenience. An appropriate approach for the new normal era is blended teaching, combining classroom and self-learning through an online system. Universities need to provide sufficient support, such as stable internet connectivity, to create a learning society accessible anytime, anywhere, meeting the learning needs of the 4.0 era.

Keywords: Online Teaching, Lecturer, University

บทความวิจัย

ถอดบทเรียนการสอนออนไลน์ในยุคความปกติใหม่ ของอาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ปวีณา ลิ้มปิทีปรากการ*

ปร.ด. (วิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

กลุ่มวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

นิยม จันทน์นวล

ส.ด. (สาธารณสุขศาสตร์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

กลุ่มวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ฐิติมา แสนเรือง

ปร.ด. (วิทยาการระบาดและชีวสถิติ), อาจารย์

กลุ่มวิชาสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

กาญจนา แปงจิตต์

วท.ด. (ชีวเคมี), ผู้ช่วยศาสตราจารย์

กลุ่มวิชาแพทยศาสตร์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

*ผู้ประสานงาน: pawena.l@ubu.ac.th

วันรับบทความ: 11 เมษายน 2566/ วันแก้ไขบทความ: 3 พฤศจิกายน 2566/ วันตอบรับบทความ: 10 พฤศจิกายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการสอนออนไลน์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กลุ่มตัวอย่าง คือ อาจารย์จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา จำนวน 15 คน คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงโดยคำนึงถึงคุณสมบัติที่เป็นอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในภาคการศึกษาที่ 1/2563 ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างตามแนวคิดของ CIPP model เก็บข้อมูลในระหว่างเดือนมีนาคม – เมษายน 2564 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมกับบริบทการเรียนของผู้เรียนในปัจจุบัน คือ การสอนสดออนไลน์ผ่านทางโปรแกรมต่าง ๆ เช่น Google meet, Zoom, MS Team เป็นต้น เพราะโปรแกรมดังกล่าว สามารถสอนและบันทึกคลิปวิดีโอการสอนซึ่งจะเป็นผลดีต่อผู้เรียนที่สามารถทบทวนเนื้อหาที่เรียนย้อนหลังได้ตลอดเวลา รูปแบบที่เหมาะสมกับยุคความปกติใหม่ควรเป็นการสอนแบบผสมผสานที่ต้องมีการเรียนทั้งในห้องเรียน และเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์ โดยมหาวิทยาลัยต้องมีการจัดระบบอุปกรณ์สนับสนุนให้กับนักศึกษาอย่างเพียงพอ เช่น ความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ต นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ทุกที่และทุกเวลา ตอบโจทย์การเรียนรู้ในยุค 4.0

คำสำคัญ: การสอนออนไลน์ อาจารย์ มหาวิทยาลัย

บทนำ

จากวิกฤตโรคโควิด-19 เป็นปัจจัยเร่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาอย่างรวดเร็ว เพราะต้องมีการปรับตัวในการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนการสอน นักเรียนและนักศึกษาทุกระดับต้องมีการปรับตัวในการเรียนออนไลน์ ก่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต่ำกว่าการเรียนตามปกติในห้องเรียน ภาพห้องเรียนที่คุ้นเคยกับผู้เรียนจำนวนมากมารวมตัวกันเรียน ผู้สอนทำการประเมินผลและใช้สื่อประกอบการสอนเหมือนกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้แบบเดียวกันได้ มีการเปลี่ยนแปลงไป (Mathuros, 2021) ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อระบบการศึกษาของทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก ผู้ปกครองต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างที่ต้องปิดเรียน เนื่องจากสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่ปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ มีการผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนในห้องเรียน และการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งพบว่ามีหลายสถานศึกษาที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนยังขาดความพร้อมเกี่ยวกับอุปกรณ์การเรียนผ่านระบบเทคโนโลยีที่จำเป็นโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชนบท (Murnpho, 2022)

ในช่วงยุคการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในทุกระดับได้ทำการปรับตัวมาใช้รูปแบบการสอนแบบออนไลน์ ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนมาเป็นการเรียนการสอนออนไลน์ ทำให้ทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักเรียน นักศึกษาต้องมีการปรับตัวกันอย่างมากร่วมกัน (Juntawongso et al., 2022) ทั้งในเรื่องของอุปกรณ์ประกอบการเรียน สมรรถนะในการเรียน ความกล้าของผู้เรียนที่ต้องเรียนผ่านหน้าจอเป็นเวลานาน ๆ ผู้สอนก็มีความเครียด และต้องหาเทคนิควิธีการเรียนรู้ที่ดึงดูดความสนใจมากกว่าการสอนในชั้นเรียนปกติ (Sonthirak et al., 2022) แม้ว่าในปัจจุบันการระบาดของไวรัสโควิด-19 จะยุติลงแล้ว แต่รูปแบบการเรียนบางส่วนก็ยังคงความเป็นการเรียนในรูปแบบออนไลน์ไว้ด้วย มุมมองของรูปแบบการเรียนการสอนหลังโควิด-19 สามารถแบ่งเป็น 4 รูปแบบที่สอดคล้องกับ New normal (Boonphak, 2020) ประกอบด้วย การเรียนผ่านระบบออนไลน์ 100% การเรียนในห้องเรียนที่สามารถปฏิบัติตามนโยบาย Social Distancing เพื่อรักษาระยะห่าง

การเรียนแบบผสมผสานออนไลน์และออฟไลน์ และ การเรียนแบบ Home School สำหรับโปรแกรมที่นิยมนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ ส่วนใหญ่จะเป็นแอปพลิเคชันการประชุมทางวิดีโอ เช่น Google Hangout Meet, Zoom Meeting, WebEx และ Microsoft Teams เป็นต้น ซึ่งโปรแกรมเหล่านี้ช่วยให้ผู้สอนสามารถเห็นหน้าผู้เรียน ทำการสอบถามและสนทนากับผู้เรียน และสามารถบันทึกไฟล์ขณะสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนย้อนหลังได้ ดังนั้น รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในปัจจุบันจึงต้องมีการผสมผสานการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติและการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างไม่มีขีดจำกัด ทุกเวลา และทุกสถานที่ (Pakdeeteva & Bangthamai, 2021)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้มีนโยบายชัดเจน ให้อาจารย์ผู้สอนในแต่ละคณะทำการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 โดยพบว่าการสอนออนไลน์ผ่านโปรแกรมต่าง ๆ ทำให้เกิดอุปสรรคในการสื่อสารและการตีความ ผู้สอนส่วนใหญ่จึงต้องมีการพัฒนาตนเองและทำการออกแบบการสอนออนไลน์ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีเทียบเท่ากับการเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยยึดตัวผู้เรียนเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน นอกจากการเตรียมความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายออนไลน์แล้ว ประเด็นเรื่อง การประเมินผลและให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของแต่ละคนก็ยังถือเป็นประเด็นที่ผู้สอนจะต้องมีการจัดการที่ดี โปร่งใสและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน การประเมินผลหรือการตัดสินผลคะแนนของผู้เรียนก็ต้องมีการปรับโครงสร้างคะแนน และลักษณะเนื้อหาตามตัวชีวิตที่แตกต่างจากที่เคยใช้ในการสอนแบบเรียนในห้องเรียน แต่ก็ยังต้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวชีวิตของหลักสูตรเช่นเดิม

ถึงแม้การสอนออนไลน์มีประโยชน์เพราะผู้เรียนสามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา แต่ยังมีปัญหาที่ตามมา เช่น บรรยากาศการเรียนออนไลน์ไม่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้แบบร่วมมือ และปัญหาในการสื่อสารเนื่องจาก

ผู้สอนและผู้เรียนอยู่คนละสถานที่ (Laihlikphan, P., 2020) ด้วยเหตุนี้ ทีมวิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการถอดบทเรียนการสอนออนไลน์ของอาจารย์ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 โดยนำหลักการ CIPP Model ที่เป็นรูปแบบการประเมินกระบวนการต่อเนื่อง ประกอบด้วย Context (บริบท หรือสภาวะแวดล้อม) Input (ปัจจัยเบื้องต้น) Process (กระบวนการ) และ Product (ผลผลิต) มาใช้ในการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เน้นการประเมินความพร้อมด้านต่าง ๆ ในการสอนออนไลน์ ผลลัพธ์การดำเนินการ ในลักษณะการประเมินคุณค่า ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้จะทำให้ได้รับทราบรูปแบบการสอนออนไลน์ และข้อเสนอแนะจากอาจารย์ผู้สอนที่สามารถนำไปปรับใช้ในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในสังคมวิถีความปกติใหม่ New Normal เปรียบเสมือนเป็นการเตรียมทักษะเพื่อรับมือกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใหม่ที่ส่งเสริมให้อาจารย์พร้อมรับกับสถานการณ์ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต และเป็นความท้าทายที่อาจารย์และนักศึกษาจะต้องร่วมมือกันเพื่อให้การปรับตัวเป็นความคุ้นชินและสร้างผลสัมฤทธิ์ได้ดีที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในช่วงสถานการณ์โควิด-19

2 เพื่อถอดบทเรียนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ตาม CIPP model

กรอบแนวคิดการวิจัย/ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

New normal หรือ วิถีความปกติใหม่ ทำให้เกิดรูปแบบการใช้ชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป มีมาตรการในการคัดกรองสุขภาพ มาตรการสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือ และการใช้แอลกอฮอล์ การเว้นที่นั่งในการซื้อและรับประทานอาหาร มาตรการในการเรียนและการสอนแบบออนไลน์ ซึ่งกลายเป็นวิถีความปกติใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระบบการศึกษา ได้มีการนำเทคโนโลยีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ การสอนที่เน้นการบูรณาการ การเรียนรู้แบบผสมผสานและการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาใช้ในวิถีความปกติใหม่

ในการประเมิน CIPP Model จะประเมินในสิ่งที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (Stufflebeam, 2007)

1. การประเมินบริบท (Context evaluation: C)

เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้สอนรู้ว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง มีความต้องการหรือปัญหาอะไรที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรที่ยังไม่ได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษา และสืบเนื่องมาจากปัญหาอะไร ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความต้องการนั้น ๆ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Inputs evaluation: I)

เป็นการประเมินสิ่งที่นำเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อทราบข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำมา กำหนดวิธีการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และมีประโยชน์ในการตัดสินใจว่าจะระบบโครงสร้างต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการและระบบการบริหารของผู้สอนมีความเหมาะสมหรือไม่ หรือควรใช้วิธีการใดที่เหมาะสมกว่า ประเด็นการประเมินครอบคลุมได้หลายอย่าง เช่น ตัวแปรที่เกี่ยวกับสิ่งที่นำเข้าสู่ในการสอน คือ คุณลักษณะ/คุณวุฒิ/คุณสมบัติ/ประสบการณ์ของผู้สอน คุณภาพของผู้เรียน พื้นฐานความรู้ผู้เรียน วิธีการจัดการศึกษา การสนับสนุนส่งเสริมของมหาวิทยาลัย ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการศึกษา เช่น สื่อวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีระบบเครือข่ายออนไลน์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต อาคารสถานที่ เป็นต้น ซึ่งการประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยให้ได้รับข้อมูลมาประกอบการตัดสินใจในการที่จะดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดได้อย่างมีคุณภาพ

3. การประเมินกระบวนการ (Process evaluation: P)

เป็นการประเมินด้านการปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อค้นหาข้อบกพร่อง ข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งการประเมินกระบวนการจะเป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในการปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้ ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับการบริหารจัดการจัดการรายวิชาแบบออนไลน์ การกำกับติดตาม การวัดและประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

4. การประเมินผลผลิต (Products evaluation: P) เป็นการประเมินผลที่เกิดจากการปฏิบัติงาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและติดตามของผลที่เกิดขึ้นเมื่อจบรายวิชา และผลที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร ทั้งนี้เพื่อตัดสินใจว่าจะยุติดำเนินการ หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขบางจุด เพื่อให้ได้วิธีปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ประเด็นการประเมินครอบคลุมเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลการเรียนรู้ทางการเรียน และทักษะความสามารถในการปฏิบัติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการสอน หมายถึง การสอนออนไลน์แบบสอนสด หรืออัดคลิปแล้วให้นักศึกษาเข้าไปเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือมีการใช้ทั้งสองแบบควบคู่กัน จุดเด่นจุดด้อยของแต่ละวิธี

โปรแกรมที่ใช้ในการสอนออนไลน์ หมายถึง โปรแกรม Zoom, Google meet, UBU-LMS, Microsoft Team ฯลฯ

การถอดบทเรียนรูปแบบ หมายถึง การประเมินวิธีการจัดการเรียนการสอนตาม CIPP model ซึ่งประกอบด้วย Context Evaluation, Input Evaluation, Process Evaluation และ Product Evaluation

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง เพื่อถอดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของอาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีในช่วงการระบาดของโรค COVID-19 ทำการศึกษาในกลุ่มประชากร คือ อาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ได้สอนออนไลน์ในภาคการศึกษา 1/2563 ระหว่างเดือนมีนาคม – เมษายน 2564

ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากอาจารย์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่จัดการเรียนการสอนออนไลน์ในภาคการศึกษา 1/2563 โดยมีการจัดกลุ่มคณะที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็น 3 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยสุ่มตัวแทนอาจารย์ที่สอนรายวิชาศึกษาทั่วไปกลุ่มสาขาวิชาละ 2 คน อาจารย์ที่สอนรายวิชาเฉพาะกลุ่มสาขาวิชาละ 3 คน รวมเป็น 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างการถอดบทเรียนรูปแบบการสอนออนไลน์ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านระบบ/ รูปแบบการเรียนออนไลน์ (Context Evaluation) จำนวน 8 ข้อ ด้านผู้สอน/เนื้อหาวิชา/วิธีการสอน จำนวน 13 ข้อ (Input Evaluation) ด้านการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) จำนวน 12 ข้อ และ ด้านการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จำนวน 13 ข้อ

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้นกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) ทุกข้อมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.6-1.00 และมีข้อคำถามบางข้อที่ได้มีการปรับปรุงเนื้อหาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย มีดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และทำการตรวจสอบเครื่องมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ การวัดและประเมินผลทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน
- 3) ดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีแล้ว หมายเลขรับรอง UBU-REC-12/2564
- 4) ประสานงานกับอาจารย์คณะต่าง ๆ เพื่อชี้แจงและหากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์เข้าร่วมการวิจัย
- 5) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับอาจารย์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างที่ผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้ว ระยะเวลาการสัมภาษณ์ประมาณ 30 นาที/คน ทำการลงเก็บข้อมูลประมาณ 1 เดือน หรือจนกว่าจะครบจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 15 คน
- 6) นำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) รูปแบบการสอนออนไลน์ตามกรอบของ CIPP Model

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 73.33 ค่าเฉลี่ยของอายุ เท่ากับ 43.93 ปี (S.D. = 6.15 ปี) สอนออนไลน์ 1-5 วิชามากที่สุด ร้อยละ 60.00 ประเภทวิชาที่สอนออนไลน์มากที่สุด คือ วิชาบรรยาย ร้อยละ 100.00 ระดับการศึกษาที่สอนออนไลน์มากที่สุด คือ ปริญญาตรี

ร้อยละ 100.00 แหล่งของอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการสอนออนไลน์มากที่สุด คือ บ้านและคณะ เท่ากัน ร้อยละ 86.67 ใช้ Notebook เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนออนไลน์มากที่สุด ร้อยละ 93.33 และระยะเวลาในการสอนออนไลน์เฉลี่ยต่อสัปดาห์ เท่ากับ 6.81 ชั่วโมง (S.D. = 3.73 ชั่วโมง) ดังตาราง 1

ตาราง 1

ข้อมูลทั่วไปของอาจารย์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (n =15)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	4	26.67
หญิง	11	73.33
อายุ		
Mean = 43.93, S.D. = 6.15		
คณะที่สอน		
คณะวิทยาศาสตร์	2	13.33
คณะเกษตรศาสตร์	2	13.33
คณะวิศวกรรมศาสตร์	2	13.33
คณะเภสัชศาสตร์	1	6.67
วิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข	1	6.67
คณะพยาบาลศาสตร์	2	13.33
คณะบริหารศาสตร์	1	6.67
คณะศิลปศาสตร์	2	13.33
คณะนิติศาสตร์	1	6.67
คณะรัฐศาสตร์	1	6.67
วิชาที่สอนออนไลน์		
1 - 5 วิชา	9	60.00
6 - 10 วิชา	6	40.00
Mean = 4.47, S.D. = 2.22		
ประเภทวิชาที่สอนออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
บรรยาย	15	100.00
ปฏิบัติการ	5	33.33
ทั้งบรรยายและปฏิบัติการ	2	13.33
ระดับการศึกษาที่สอนออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ปริญญาตรี	15	100.00
ปริญญาโท	2	22.22
ปริญญาเอก	1	11.11

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
แหล่งของอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการสอนออนไลน์ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
บ้าน	13	86.67
คณะ	13	86.67
แชร์จากมือถือ	6	40.00
หอพัก	1	6.67
ร้านกาแฟ	1	6.67
อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอนออนไลน์		
Notebook	14	93.33
PC	8	53.33
iPad/Tablet	5	33.33
โทรศัพท์มือถือ	2	13.33
ระยะเวลาในการสอนออนไลน์เฉลี่ยต่อสัปดาห์ (ชั่วโมง)		
Mean = 6.81, S.D. = 3.73		

**ข้อมูลการสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง
ด้านระบบ/รูปแบบการเรียนออนไลน์ (Context
Evaluation: C)**

รูปแบบการสอนออนไลน์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีทั้งแบบสอนสดอย่างเดียว และสอนแบบอัดคลิปวิดีโอให้เข้าไปเรียนรู้ด้วยตัวเอง เวลาการสอนส่วนใหญ่สอนตามตารางเรียนปกติที่ระบุไว้ในระบบการลงทะเบียน ยกเว้นในกรณีที่ตารางเรียนตรงกับวันหยุด หรือนักศึกษาต้องการให้เปลี่ยนแปลงเวลาการสอนก็จะใช้การสอนออนไลน์ตามเวลาที่นักศึกษาสะดวกแทน สำหรับวิธีการสอนสดจะใช้โปรแกรมในการสอน เช่น Zoom และ Google meet เป็นต้น โดยการสอนสดจะใช้ในกรณีเป็นหัวข้อที่มีความซับซ้อน หรือต้องการสรุปเนื้อหาทั้งหมดในรายวิชานั้น ๆ ส่วนการอัดคลิปวิดีโอให้นักศึกษาเข้าไปเรียนรู้ด้วยตนเอง อาจารย์จะใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการบันทึกการสอน เช่น Loom, Microsoft Power Point และ MS Team เป็นต้น ซึ่งการอัดคลิปวิดีโอเพื่อให้นักศึกษาเข้าไปเรียนรู้เองนั้นจะใช้ในการสอนเพียงบางหัวข้อหรือในกรณีที่ระบบอินเทอร์เน็ตมีปัญหาระหว่างการสอน ผู้สอนจะทำการอัดคลิปวิดีโอการสอนหลังการสอนสดเพื่อเก็บไว้ใช้ประกอบการสอนให้นักศึกษา นอกจากนั้นผู้สอนจะทำการมอบหมายงานให้นักศึกษา

ทำภายหลังจากเสร็จสิ้นการสอน และกำหนดให้ส่งงานภายในหนึ่งสัปดาห์ โดยมีการตรวจสอบความตรงต่อเวลาในการส่งงานของนักศึกษา เพื่อประเมินในเรื่องของพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ไปด้วย

โปรแกรมหลักที่ใช้ในการสอนออนไลน์ คือ โปรแกรม Google meet, Zoom และ MS Team โดยผู้สอนให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อดีของแต่ละโปรแกรมไว้ดังนี้

- โปรแกรม Google meet มีข้อดี คือ ใช้งานง่าย และสะดวกโดยนักศึกษาสามารถเข้าใช้โปรแกรมโดยใช้อีเมลของมหาวิทยาลัยในการล็อกอินเข้าใช้งาน ซึ่งในภาคการศึกษา 1/2563 สามารถรองรับผู้เรียนได้มากกว่า 100 คน และสามารถบันทึกคลิปวิดีโอเพื่อให้นักศึกษาทบทวนย้อนหลังได้

- โปรแกรม Zoom มีข้อดี คือ ใช้งานง่าย นักศึกษาเข้าถึงได้ง่าย สามารถจุปริมาณนักศึกษาได้เป็นจำนวนมาก ไม่ซับซ้อน สามารถรองรับปฏิบัติการแบ่งกลุ่มย่อยของนักศึกษา รวมทั้งสามารถแชร์สไลด์ประกอบการสอนและการอัดคลิปวิดีโอภายหลังการสอนเสร็จได้

- โปรแกรม MS Team มีข้อดี คือ มีฟังก์ชันการทำงานหลายรูปแบบและสามารถบันทึกคลิปวิดีโอ

การสอนได้ สอนได้หลายชั่วโมง ลิงค์การสอนสามารถนำมาแขวนไว้ในระบบ UBU-LMS ให้นักศึกษาทบทวนได้

- ระบบ UBU-LMS มีข้อดี คือ เป็นระบบจัดการเรียนการสอนที่ดี สามารถส่งเอกสารประกอบการสอนให้กับนักศึกษาผ่านระบบ UBU-LMS ได้ง่าย สามารถสร้างแบบประเมิน เช่น แบบทดสอบได้หลากหลาย

ด้านผู้สอน/เนื้อหารายวิชา/วิธีการสอน (Input evaluation: I)

จากการสัมภาษณ์ผู้สอน ได้ทำการสอบถามการเตรียมความพร้อมก่อนสอนออนไลน์โดยแบ่งเป็นด้านผู้สอน ด้านเอกสารประกอบการสอนและช่องทางการสื่อสารกับผู้เรียน ด้านรูปแบบการสอบ และด้านโปรแกรมที่ใช้ในการสอนออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า

ด้านผู้สอน ผู้สอนมีการทบทวนเนื้อหา ออกแบบการสอน การบรรยาย การมีส่วนร่วมของนักศึกษาให้เหมาะสมกับรูปแบบและเวลาสำหรับการสอนออนไลน์ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองโดยการเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการสอนออนไลน์ การใช้โปรแกรม UBU-LMS ที่ทางสำนักคอมพิวเตอร์และเครือข่ายดำเนินการจัดอบรมให้ และร่วมอบรมจากหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัยในช่วงก่อนเปิดภาคการศึกษา มีการฝึกลงโปรแกรม และการเข้าใช้งานโปรแกรม Zoom ให้เกิดความชำนาญในการเข้าใช้งาน นอกจากนี้ยังมีการเตรียมเอกสารประกอบการสอนที่เขียนขึ้นมาเองให้กับนักศึกษาในรายวิชาที่เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อให้ให้นักศึกษาเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น

ด้านเอกสารประกอบการสอนและช่องทางการสื่อสารกับผู้เรียน ผู้สอนจะมีการอัปเดตเอกสารประกอบการสอน/สไลด์การสอน ใน ระบบ UBU-LMS, Google classroom หรือส่งผ่านทางอีเมลล์ของนักศึกษา ก่อนถึงวันเรียนภายใน 1 สัปดาห์ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถเข้าไปอ่านเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหา ก่อนถึงวันเรียน โดยมีการปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะกับการเป็นสื่อออนไลน์มากขึ้น เช่น เข้าใจง่าย ดึงดูดใจ และน่าสนใจ นอกจากนี้ยังมีการใช้ช่องทางอื่น ๆ เช่น Line group, Facebook group และ MS Team เป็นต้น

ด้านรูปแบบการสอบ ในระดับปริญญาตรี มีรูปแบบการสอบทั้งระบบ Online และ Onsite ซึ่งจะใช้รูปแบบการสอบผ่านระบบ Online สำหรับรายวิชาที่มีผู้เรียนมากกว่า 100 คน มีทั้งสอบตามตารางเรียน และสอบ

นอกตาราง ขึ้นกับผู้สอนที่จะทำการตกลงกับนักศึกษาในแต่ละรายวิชา สำหรับข้อสอบที่เป็นปรนัย มีการจัดสอบผ่านระบบ UBU-LMS จะมีลักษณะของการสุ่มสลับตัวเลือก และสลับข้อเพื่อป้องกันการทุจริตของนักศึกษา มีกำหนดเวลาในการทำข้อสอบ และใช้โปรแกรม Google meet หรือ Zoom ในการคุมสอบ Online ในช่วงเวลาของการสอบนักศึกษาต้องมีอุปกรณ์ในการสอบ 2 เครื่อง ตั้งไว้ในมุมที่สามารถแสดงให้เห็นหน้าจอการทำข้อสอบ ขณะสอบ สำหรับข้อสอบที่เป็นอัตนัยจะใช้รูปแบบ open book ให้นักศึกษาเปิดหาคำตอบจากหนังสือหรือแหล่งข้อมูลอื่น ๆ มาตอบ และส่งคำตอบภายในระยะเวลาที่กำหนดผ่าน Google form หรือนำมาส่งกับผู้สอนที่คณะ นอกจากนี้ยังมีข้อสอบในรูปแบบ Take Home Exam ให้นักศึกษาส่งไฟล์คำตอบกลับในรูปแบบ pdf แต่ก็พบปัญหาในเรื่องของการคัดลอกงานกันมาส่ง สำหรับการสอบแบบ Onsite จะดำเนินการสอบตามตารางสอบปกติ แต่มีการเว้นระยะห่างตามมาตรฐาน จึงทำให้มีประสิทธิภาพในการสอบเนื่องจากสามารถควบคุมการทุจริตขณะทำการสอบได้ สำหรับระดับปริญญาโท มีการสอบผ่านระบบ Online ผ่านโปรแกรม Google meet เป็นหลัก โดยให้นักศึกษาเปิดกล้องให้ผู้คุมสอบได้ตรวจสอบตลอดเวลา และพบว่า มีประสิทธิภาพดีเนื่องจากนักศึกษามีคุณวุฒิและวัยวุฒิที่เหมาะสม จึงทำให้ไม่มีปัญหาการทุจริตขณะทำการสอบเมื่อเทียบกับระดับปริญญาตรี

ด้านโปรแกรมที่ใช้ในการสอนออนไลน์ ผู้สอนมีการเตรียมโปรแกรมในการสอนออนไลน์ โดยการตรวจสอบสัญญาณอินเทอร์เน็ตเป็นหลักและตั้งค่าโปรแกรมให้เหมาะสมก่อนใช้งานเพื่อลดปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นขณะทำการสอน มีการฝึกลงโปรแกรมและการเข้าใช้งานโปรแกรมต่าง ๆ ให้เกิดความชำนาญในการใช้งาน โดยมีช่องทางการติดต่อสื่อสารกับนักศึกษา ระหว่างการสอนออนไลน์หลากหลายรูปแบบ เช่น การติดต่อสื่อสารผ่านทางโปรแกรมที่ทำการสอนสดออนไลน์ ในขณะนั้น (Google meet, Zoom, MS Team) หรือสื่อสารผ่าน Line group, Google classroom และ แชนท Facebook group ของรายวิชา เป็นต้น

ด้านการประเมินกระบวนการ (Process evaluation: P)

การประเมินการมีส่วนร่วมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้สอนมีการเช็คชื่อนักศึกษาก่อนเริ่มสอนทุกครั้ง เช่น ให้นักศึกษาพิมพ์ชื่อ รหัส ใส่ในกล่องข้อความของ โปรแกรม Zoom มีการถาม-ตอบเพื่อแลกเปลี่ยนในห้องเรียนออนไลน์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนในลักษณะของการพูดคุยและการแชทผ่านทางข้อความ พร้อมทั้งมีการใช้ของรางวัลเป็นแรงจูงใจในการให้นักศึกษามีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น มีการใช้แบบทดสอบย่อยก่อนเรียน-หลังเรียน และระหว่างเรียน เพื่อทดสอบความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของนักศึกษา และให้การบ้านหลังจากเรียนเสร็จ โดยให้นักศึกษาส่งการบ้านตามเวลาที่กำหนดทาง UBU-LMS e-mail, Facebook Group, Google classroom หรือจุดรับส่งงานที่กำหนด สาเหตุที่ยังเป็นปัญหาสำคัญของการสอนออนไลน์ คือ การขาดปฏิสัมพันธ์แบบใกล้ชิดกับผู้เรียน และปัญหาติดขัดเรื่องการใช้เทคโนโลยีในการสอนออนไลน์ของทั้งผู้เรียนและผู้สอน

วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนออนไลน์

ผู้สอนมีรูปแบบการวัดและประเมินผลผ่านแบบทดสอบออนไลน์ ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน มีการให้คะแนนการเข้าชั้นเรียนตามปกติ มีคะแนนส่งงานตามที่มอบหมายผ่านระบบ UBU-LMS หรือนำส่งที่คณะ มีคะแนนสอบกลางภาคและปลายภาค วิธีการสอบเป็นไปตามที่ระบุใน มคอ.3 โดยส่วนใหญ่ผู้สอนจะมีการปรับการเกณฑ์ให้คะแนนเป็นคะแนนจากการสอบร้อยละ 40 และคะแนนการส่งงานร้อยละ 60 ปัญหาที่พบคือ นักศึกษามองว่างานเยอะ และมีการลอกงานกันมาส่ง ทำให้งานไม่ได้คุณภาพ ผู้สอนจึงมีการปรับลักษณะของข้อสอบให้ง่ายขึ้น และทำการสรุปแนวคิดสั้น ๆ ให้กับนักศึกษาทุกครั้งหลังสอบเพื่อให้นักศึกษามีความเข้าใจมากขึ้น

ด้านการประเมินผลผลิต (Product evaluation: P)

เมื่อทำการเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อการสอนออนไลน์และการสอนในสภาวะปกติ พบว่า ผู้สอนทุกคนมีความพึงพอใจต่อการสอนในสภาวะปกติ (ในที่ตั้ง) มากกว่าการสอนออนไลน์ เนื่องจากการสอนในสภาวะปกติสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและมีการทำกิจกรรมในชั้นเรียนได้มากกว่า และสามารถประเมิน/สังเกตผู้เรียนได้ว่าผู้เรียนเข้าใจหรือไม่ พร้อมทั้งสามารถซักถาม ตอบข้อสงสัยได้โดยทันที โดยให้ความเห็นว่า รูปแบบการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมกับบริบทการเรียนของผู้เรียนใน

ปัจจุบัน คือ การสอนสดออนไลน์ผ่านทางโปรแกรมต่าง เช่น Google meet, Zoom, MS Team เป็นต้น โดยโปรแกรมดังกล่าวสามารถสอนและบันทึกคลิปวีดิโอการสอน ซึ่งจะส่งผลดีต่อผู้เรียนที่สามารถทบทวนเนื้อหาที่เรียนย้อนหลังได้ ควรเป็นการสอนแบบผสมผสาน ซึ่งเนื้อหาบางหัวข้อที่แขวนวิดีโอไว้ นักศึกษาสามารถกลับไปทบทวนได้ตลอดเวลา ผู้สอนควรปรับตัวให้มีการสอนในรูปแบบ Edutainment วิชาที่เป็นการบรรยายการสอนควรเน้นการนำเสนอกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน ใช้สื่อที่ทำให้นักศึกษาเห็นภาพได้ชัดเจนมาช่วย จะทำให้นักศึกษามีความสนใจมากกว่าแค่การให้ความรู้เชิงทฤษฎี เน้นการให้นักศึกษาได้ร่วมอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สำหรับวิชาที่เป็นวิชาปฏิบัติควรต้องมาเรียน ณ ที่ตั้ง เพราะนักศึกษาจะได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติมากกว่า

สิ่งที่ผู้สอนต้องปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ เรื่อง การที่ต้องเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัย ศึกษาวิธีการใช้งานโปรแกรมที่ใช้ในการสอนออนไลน์ให้มีความเข้าใจก่อนถึงเวลาสอน พร้อมทั้งกลยุทธ์และเทคนิคการออกแบบในห้องเรียนให้มีความน่าสนใจ และกระตุ้นการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ การเตรียมเอกสารประกอบการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ในการสอน และพัฒนาสื่อการสอนให้มีความน่าสนใจ เข้าใจง่าย โดยมีการเพิ่มฟังก์ชันต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรรถรสของนักศึกษาในการเรียน รวมทั้งต้องพัฒนาวิธีการสอนให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพื่อกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมในระหว่างเรียนของนักศึกษา เช่น สอน 5 นาที แล้วทบทวน มีการมอบหมายงานในชั่วโมง นำประสบการณ์ของผู้สอนมาใช้ในการสอน เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษามีความ active มากขึ้น เพิ่ม ลูกเล่น แสง สี เสียงให้เร้าใจผู้เรียนมากขึ้น หากต้องมีการสอบออนไลน์ต้องสร้างข้อสอบออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพ มีการจัดทำคลิปการสอนโดยทำเป็นคลิปวีดิโอสั้น ๆ สรุปเนื้อหาไม่เกิน 3-5 นาทีให้นักศึกษาได้ดูทบทวน และเพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจในการเรียน อาจารย์ควรสอบถามนักศึกษาเป็นระยะ ๆ ในช่วงที่สอนหรือให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อที่จะได้ประเมินว่าเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากน้อยเพียงใด การให้นักศึกษาดูวิดีโอย้อนหลังอาจจะไม่เหมาะกับวิชาที่มีตัวเลขมากหรือมีตารางมาก เช่น วิชาของคณะบริหารศาสตร์

อภิปรายผล

ในด้านระบบ/รูปแบบการเรียนออนไลน์ พบว่า ยังมีนักศึกษาบางส่วนไม่คุ้นเคยกับโปรแกรมการเรียนออนไลน์ที่มีความหลากหลายตามแต่ละรายวิชา ทำให้เกิดการสับสนในการเข้าใช้งาน ในบางโปรแกรมนักศึกษาต้องใช้ Username และ Password จากมหาวิทยาลัย ในการเข้าใช้งานระบบเท่านั้น จึงทำให้เกิดความยุ่งยาก การใช้งานระบบ UBU-LMS ของผู้สอนในช่วงแรกค่อนข้างยาก ต้องมีการจัดอบรมหรือมีการฝึกในหลาย ๆ รอบจนกว่า จะใช้งานได้คล่องและได้ประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ ความเสถียรของสัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ถือเป็นอุปสรรคสำคัญของการสอนออนไลน์ (Online) (Satsin & Wongwiseskul, 2021) ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรมีโปรแกรมกลางสำหรับใช้เป็นโปรแกรมมาตรฐานสำหรับเรียนออนไลน์โดยเฉพาะ ที่ผู้สอนและผู้เรียนได้รับการอบรมการใช้งานให้คุ้นเคยก่อนที่จะนำมาใช้จริงเพื่อให้สามารถใช้งานโปรแกรมการเรียนการสอนออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม Gulatee et al. (2020) ได้กล่าวถึงข้อดีของโปรแกรมที่สอนออนไลน์ว่าสามารถบันทึกการสอนระหว่างสอน ทำให้นักศึกษาที่เรียนตามไม่ทันในเนื้อหาบางส่วนสามารถกลับไปดูบทวนด้วยตนเองได้ และอาจารย์สามารถแนบไฟล์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เรียนให้นักศึกษาดาวน์โหลดไปอ่านได้ทันทีในขณะที่สอนออนไลน์

ในด้านผู้สอน/เนื้อหาวิชา/วิธีการสอน พบปัญหา ประสิทธิภาพของการสอบเป็นหลัก เนื่องจากการสอบ Online มีช่องให้นักศึกษาทุจริตได้ง่ายกว่าสอบ ณ ที่ตั้ง ดังนั้นวิชาที่จะจัดสอบแบบออนไลน์ต้องยอมรับในข้อบกพร่องนี้ หรือต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการประเมินผล โดยใช้ข้อสอบแบบคำถามปลายเปิด เพื่อให้นักศึกษาสามารถไปค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อนำมาตอบคำถาม เพราะการเรียนในวิถีชีวิตปกติใหม่นักศึกษาจำเป็นต้องมีการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น และต้องพัฒนา และฝึกฝนกระบวนการคิดหลายมุมมองหลากหลายมิติ เพื่อให้ได้คำตอบที่ดีที่สุดจากการค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (Sangsawangwatthana et al., 2020) ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ผู้สอนต้องทำการปรับรูปแบบข้อสอบให้มีความหลากหลาย เช่น มีทั้งแบบเลือกตอบ แบบเติมคำ แบบจับคู่ แบบตอบถูกผิด และคำถามปลายเปิด เพื่อให้

เกิดประสิทธิภาพในการสอนมากที่สุด และหากมีการสอนออนไลน์ควบคู่ อาจมีการปรับสัดส่วนในการให้คะแนน โดยเพิ่มคะแนนในส่วนของการทำงานส่งมากขึ้นและลดสัดส่วนคะแนนจากการสอบ และเน้นการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนให้ห้องเรียนออนไลน์ให้มากขึ้น

ในด้านการประเมินกระบวนการ การมอบหมายงานในช่วงการสอนออนไลน์พบปัญหาการส่งงานล่าช้า และมีการคัดลอกงานกันมาส่ง ผู้สอนควรนำไปทบทวนว่าการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องให้น้ำหนักกับสิ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มุ่งเน้นการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียนมากกว่าจำนวนชั่วโมงที่เรียนผ่านสื่อออนไลน์ เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนมากกว่าการเรียนรู้ที่อิงตามเกณฑ์มาตรฐานอย่างเดียว และมุ่งเน้นการประเมินผลเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนจากชิ้นงานและพฤติกรรมมากกว่าการประเมินเพื่อการตัดสิน (Sangsawangwatthana et al., 2020) ดังนั้น หากพบว่ามี การคัดลอกงานกัน ผู้สอนต้องหาวิธีในการมอบหมายงานและประเมินความก้าวหน้าจากชิ้นงานที่นำมาส่งในรูปแบบใหม่ ที่สามารถป้องกันประเด็นการคัดลอกกันให้ได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Satsin & Wongwiseskul (2021) ที่พบว่า การจัดสอบหลากหลายรูปแบบ เช่น สอบด้วยข้อสอบย่อย คำถามสั้น ข้อสอบชนิด 4 ตัวเลือก ข้อสอบสถานการณ์ หรือกรณีตัวอย่างเพื่อประเมินระดับ รู้/จำ เข้าใจ และนำไปใช้ ข้อสอบอัตนัยใช้คำถามเชิงวิเคราะห์ให้เปิดหนังสือตอบได้และให้เวลาจำกัดในการตอบ การมอบหมายชิ้นงาน เช่น รายงานกรณีศึกษา รายงานโครงการ จะช่วยให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้น

สำหรับการประเมินกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน พบว่า นักศึกษาสามารถแสดงความคิดเห็นผ่านทางช่องแชทของโปรแกรมกันมากขึ้น ซึ่งต่างจากการเรียนในชั้นปกติที่นักศึกษาส่วนใหญ่จะไม่กล้ายกมือเพื่อสอบถามกับผู้สอน แสดงให้เห็นถึงแนวทางที่จะพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามหลักการสำคัญ 6 ข้อ ผ่านการสอนแบบออนไลน์ คือ 1) การสร้างแรงกระตุ้นนักเรียนให้เป็นผู้จัดการเรียนรู้ของตนเอง (Empower) 2) การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Keep it real) 3) การเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์ (Contextualize) 4) การเรียนรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในสถาบัน

การศึกษา (Reach) 5) การสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียน (Inspire) 6) การใช้เทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือ (Wire) (Casanovas et al., 2020) ซึ่งเป็นโจทย์ที่ท้าทายทั้งการสอนในรูปแบบปกติในห้องเรียนและในรูปแบบออนไลน์ว่าจะออกแบบการเรียนรู้อย่างไรให้ผู้เรียนได้มีสมรรถนะดังที่กล่าวมา

ในด้านการประเมินผลผลิต ผลการประเมินผู้สอนส่วนใหญ่ชอบการสอนในห้องเรียนมากกว่าการสอนออนไลน์ เนื่องจากมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนได้ตลอดเวลา หรือใช้การสอนออนไลน์ในรูปแบบผสมผสาน คือมีการแขวนวิดีโอให้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองในบางหัวข้อ แล้วค่อยมาแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียนแบบ ณ ที่ตั้ง สอดคล้องกับ Panthonglang & Choojan (2022) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้สอนเองควรออกแบบวิธีการเรียนให้เหมาะสมกับรายวิชาทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ควรจัดในรูปแบบผสมผสานทั้งเรียนผ่านออนไลน์ร่วมกับการสลับกลับมาเรียนในชั้นเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับความปกติใหม่ การออกแบบหลักสูตรในทุกระดับควรคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ดังนั้น รูปแบบการสอนออนไลน์ในสังคมวิถีชีวิตใหม่นั้น ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้วิธีที่แตกต่างกันได้ในการไปถึงเป้าหมายของหลักสูตร นักศึกษาบางคนอาจเรียนรู้ได้เร็วกว่าหากได้ดูภาพหรือคลิปวิดีโอ แต่นักศึกษาบางคนอาจชอบการฟังอาจารย์บรรยายมากกว่า เนื่องจากการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน (Mathuros, 2021) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการบริหารรูปแบบการเรียนการสอนหลังยุคโควิด-19 และการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความปกติใหม่ (New Normal) ให้เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยควรมีการสนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียน ห้องสอนออนไลน์ ห้องคอมพิวเตอร์ การจัดหาและให้ยืมเครื่องคอมพิวเตอร์/โน้ตบุ๊กแก่นักศึกษาที่ไม่มีอุปกรณ์
2. มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนการจัดอบรมการตัดต่อวิดีโอเพื่อให้มีความน่าสนใจมากขึ้น มีบุคลากรที่ช่วยหาค่าปรึกษาในการจัดทำสื่อการสอนออนไลน์และสามารถให้คำปรึกษาได้ตลอดเวลา

3. มหาวิทยาลัยควรเตรียมพร้อมระบบในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น สัญญาณไวไฟ อินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการพัฒนา/จัดหาระบบการป้องกันการทุจริตในการสอบให้มีความเหมาะสมกับระบบการสอบออนไลน์

5. ผู้สอนควรมีการส่งคลิปหรือสื่อประกอบการให้นักศึกษาเข้าไปศึกษาล่วงหน้า และมีการบันทึกการสอนออนไลน์ให้ดูย้อนหลังเพื่อให้ นักศึกษาสามารถเรียนรู้เพื่อทบทวนได้ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากข้อค้นพบของงานวิจัยครั้งนี้ ในงานวิจัยครั้งต่อไปจึงควรมีการพัฒนาและทดลองผลลัพธ์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบผสมผสาน เพื่อจะได้ทราบแนวทางในการพัฒนาต่อยอดของการสอนออนไลน์ที่สอดคล้องกับยุคความปกติใหม่มากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณวิทยาลัยแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่สละเวลาในการให้สัมภาษณ์

References

- Boonphak, K. (2020). Review article on learning management in the New Normal. *Journal of Industrial Education, 19*(2), A1-A3. [in Thai]
- Casanovas, MM., Ruíz-Munzón, N., & Buil-Fabregá, M. (2022). Higher education: The best practices for fostering competences for sustainable development through the use of active learning methodologies. *International Journal of Sustainability in Higher Education, 23*(3), 703-727.
- Gulatee, Y., Yernnan, J., Phimsri, N., & Yoosabai, Y. (2022). Study Behavior and Online Teaching Efficiency in the Era of New Normal. *Sripatum Review of Humanities and Social Sciences, 22*(2), 101-114. [in Thai]
- Juntawongso, PM., Vichotsikkhakij, P., & Lampoon D. (2022). Problems of online learning. *Journal of Teaching Social Studies, 4*(2), 192-201. [in Thai]
- Laihlipphan, P. (2020). Problems and opportunities of online teaching during the COVID-19 crisis, A case study of lecture teaching for the subject IND143, History of Western Decorative Art. *Proceeding of SPU educational transformation to the new normal conference*, (pp. 483-492). Sripatum University.
- Mathuros, S. (2021). Management Education Online in the NEW NORMAL COVID-19. *Rajapark Journal, 15*(40), 33-42. [in Thai]
- Murnpho, S. (2022). The Adaptation Model of The Service Businesses To Support Moving into The New Normal. *Western University Research Journal of Humanities, 8*(1), 89-104. [in Thai]
- Pakdeeteva, S. & Bangthamai, E. (2021). New Era Learning and Online Instruction in Higher Education Institutions. *Sukhothai Thammathirat Open University Journal, 34*(1), 1-18. [in Thai]
- Panthonglang, W., & Choojan, S. (2022). Instructional Model for Nursing Students in “New Normal.” *Journal of Vongchavalitkul University, 35*(1), 1-12. [in Thai]
- Sangsawangwatthana, T., Sirisaiyas, N., & Bodeerat, C. (2020). "New Normal" A new way of life and adaptation of Thai people after Covid-19 : Work Education and Business. *Journal of Local Governance and Innovation, 4*(3), 371-386. [in Thai]
- Satsin, T., & Wongwisukul, S. (2021). Lessons Learned from Online Teaching: Challenges for Teachers under COVID - 19 Situations. *Journal of The Royal Thai Army Nurses, 22*(1), 1-9. [in Thai]
- Sonthirak, T., Lakhmja, R., Rawengwan, W., Phulthong, W., & Talan, W. (2022). Dimension of English Teaching and Learning Styles in the New Normal. *Journal of MCU Humanities Review, 8*(1), 413-432. [in Thai]
- Stufflebeam DL, Shinkfield AJ. (2007). *Evaluation: Theory, models and applications*. Jossey-Bass.